

พฤติกรรมสุขภาพและสถานะสุขภาพของบุคลากร
ในโรงพยาบาลลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ 2547
**HEALTH BEHAVIOR AND HEALTH STATUS OF PERSONNEL
IN LAMPAIMAT HOSPITAL, BURIRAM PROVINCE 2004.**

ชาตรี สุรเนาวรัตน์ พบ.*

Abstracts

Background : In generally , Hospital personnel could be divided into 2 groups, one who directly contact to the patients and the other who work without directly contact, but they have opportunity to get both direct and indirect risk to be infected by germs and risk to cause accidents during operation all the time. For this reason, the researcher really interested in studying about the Health Status and the Health Behavior of the personnel in order to get basis information for using as the guideline to develop and improve the health policy for taking care of their personnel.

Objectives :

- 1) In order to study the Health Behavior of the personnel in Lamplaimat Hospital.
- 2) In order to study the Health Status of personnel in Lamplaimat Hospital.

Research Method : Survey Research

Subject : 231 personnel in Lamplaimat Hospital were included to the research. The range of time that used for collecting information were between August 2004 - September 2004.

Results : Personnel in Lamplaimat Hospital in the number of 213. Most of them are female 73.7%, have age less than 30 years old and the age of 30 - 39 years are equal at 33.8%, 62.4% are married, 31.5% work as nurses, 39.9% graduated with diploma degree. In Health Behavior aspect, the researcher found that 85% of the

* นายแพทย์ 7 กลุ่มงานเวชปฏิบัติทั่วไป รพ.ลำปลายมาศ จ.บุรีรัมย์

personnel were smoker, 44.1% consumed alcohol contain beverage, 45.5% had no exercise. The behavior of food consumption found that regularly consuming daily 1 time maximum as follows : vegetable 67.1%, vegetable oil 43.2%, fruits 36.2%. 91.5% had annually blood pressure checking, 69.0% brushed their teeth 2 times/day, 40.2% sleeping less than 6 hours/day, 1.9% had sexual risk behavior. In Health Status, the personnel in the number of 159 persons (74.6%) got their health checking and 93.2% of this group got chest x-ray. Diagnostic results, 8 persons (6.8%) were diagnosed as abnormality. Urinalysis and blood chemistry test, compared with the standard value, divided into 3 groups showed that diagnostic results which had the maximum abnormality was the results of urinalysis (UA), Liver Function Test (LFT) and blood cholesterol that could be calculated to be 8.8%, 5.2% and 5.1% respectively. Physician's diagnostic results reveal that 32.1% of the personnel had normal health status, 35.2% had slight abnormality and 32.7% had abnormality that should receive diagnosis and treatments, and in this group 7.5% had Urinary tract infection (UTI), 3.1% had Hypertension (HT) and 2.5% had Hypercholesterolemia that equal to suspected cases of Pulmonary Tuberculosis (TB).

Recommendation : From the study results, the organization should provide the responsible persons who directly and clearly taking care of the health of personnel in order to be able to proceed health promotion activities in personnel and seek offensive criterion to search for other types of infectious disease for providing the coverage to every personnel in order to prevent the spreading of disease and to urge the health promotion behavior of personnel, especially exercising and eating which is a significant factor to have Hypercholesterolemia, Diabetes Mellitus (DM) and Hypertension (HT) which found that the personnel of this hospital have been sick with.

บทคัดย่อ

เหตุผลในการศึกษา : บุคลากรของโรงพยาบาลโดยทั่วไปสามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่สัมผัสกับผู้ป่วยโดยตรง และบุคลากรอื่นๆ ที่ไม่สัมผัสกับผู้ป่วยโดยตรง ต่างก็มีโอกาสที่จะได้รับเชื้อจากการปฏิบัติงานทั้งทางตรงและทางอ้อม และเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุขณะปฏิบัติงานได้ตลอดเวลา¹ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสถานะและพฤติกรรมสุขภาพบุคลากร เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงนโยบายด้านการดูแลสุขภาพบุคลากรต่อไป

วัตถุประสงค์ : 1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรในโรงพยาบาลลำปลายมาศ

2. เพื่อศึกษาสถานะสุขภาพของบุคลากรในโรงพยาบาลลำปลายมาศ

รูปแบบการวิจัย : การศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research)

กลุ่มตัวอย่าง : บุคลากรในโรงพยาบาล ลำปลายมาศ จำนวน 213 คน ระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลตั้งแต่ สิงหาคม 2547 - กันยายน 2547

ผลการศึกษา : บุคลากรโรงพยาบาลลำปลายมาศ จำนวน 213 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศ หญิง ร้อยละ 73.7 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี และ อายุ 30 - 39 ปี เท่ากัน ร้อยละ 33.8 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 62.4 ปฏิบัติงานในตำแหน่งพยาบาล ร้อยละ 31.5 จบการศึกษาในระดับอนุปริญญา ร้อยละ 39.9 พฤติกรรมสุขภาพ พบว่า สูบบุหรี่ ร้อยละ 8.5 ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 44.1 ไม่มีการออกกำลังกาย ร้อยละ 45.5 ด้านพฤติกรรมการบริโภคอาหาร พบว่าการบริโภคเป็นประจำวันละ 1 ครั้ง สูงสุด ได้แก่ บริโภคผัก ร้อยละ 67.1 บริโภคน้ำมันพืช ร้อยละ 43.2 บริโภคผลไม้ ร้อยละ 36.2 ตรวจวัดความดันในรอบ 1 ปี ร้อยละ 91.5 แปรงฟันวันละ 2 ครั้ง ร้อยละ 69.0 นอนหลับน้อยกว่า 6 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 20.2 และมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ร้อยละ 1.9 สถานะสุขภาพของบุคลากรมีบุคลากรทั้งสิ้น 159 คน เข้ารับการตรวจสุขภาพคิดเป็นร้อยละ 74.6 ได้รับการฉายภาพรังสีทรวงอกจำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 93.2 ผลการวินิจฉัย ผิดปกติ 8 คน คิดเป็นร้อยละ 6.8 ของผู้ฉายภาพรังสีทรวงอก ผลการตรวจปัสสาวะและเลือด เมื่อเปรียบเทียบกับรายการตรวจกับค่ามาตรฐานโดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม พบว่าผลการ

ข้อเสนอแนะ :

ตรวจที่มีค่าผิดปกติมาก สูงสุดได้แก่ ผลการตรวจปัสสาวะ (UA) รองลงมาได้แก่ ผลการตรวจการทำงานของตับ (LFT) และ ผลการตรวจไขมันในเลือด (Blood cholesterol) คิดเป็นร้อยละ 8.8 5.2 และ 5.1 ของผู้รับการตรวจทางห้องปฏิบัติการแต่ละรายการ ผลการวินิจฉัยโดยแพทย์ พบว่า มีสถานะสุขภาพปกติ คิดเป็นร้อยละ 32.1 ผิดปกติเล็กน้อย ร้อยละ 35.2 ผิดปกติสมควรได้รับการวินิจฉัยและรักษาต่อร้อยละ 32.7 โดยกลุ่มที่สมควรได้รับการตรวจวินิจฉัยแล้วรักษาต่อพบภาวะทางเดินปัสสาวะอักเสบ (UTI) ร้อยละ 7.5 ความดันโลหิตสูง (HT) ร้อยละ 3.1 ไขมันในเลือดสูง (Hypercholesterolemia) และสงสัยวัณโรคปอด (R/O Pulmonary Tuberculosis) เท่ากันร้อยละ 2.5 ของกลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปี

ควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบดูแลงานสุขภาพบุคลากรโดยตรงและชัดเจน เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในบุคลากรและหามาตรการเชิงรุกในการค้นหาโรคติดต่อชนิดอื่นๆ ให้ครอบคลุมบุคลากรทุกคนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคและเร่งรัดส่งเสริมพฤติกรรมด้านสุขภาพของเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะการออกกำลังกายและการบริโภคอาหารซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการเกิดโรคไขมันในโลหิตสูง เบาหวานและความดันโลหิตสูงที่พบว่าบุคลากรของโรงพยาบาลมีอาการป่วยด้วยโรคดังกล่าว

บทนำ

บุคลากรของโรงพยาบาลโดยทั่วไปสามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่สัมผัสกับผู้ป่วยโดยตรง เช่น แพทย์ พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล นักกายภาพบำบัดและกลุ่มอื่นๆ ที่ไม่ได้สัมผัสกับผู้ป่วยโดยตรง เช่น เจ้าหน้าที่หน่วยทำความสะอาด เจ้าหน้าที่ขนขยะเจ้าหน้าที่บริหารผ้า และเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการ ต่างก็มีโอกาสที่จะได้รับเชื้อจากการปฏิบัติงานทั้งทางตรงและทางอ้อม และเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุขณะปฏิบัติงานได้ตลอดเวลา¹

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสถานะและพฤติกรรมสุขภาพบุคลากรในโรงพยาบาล ลำปลายมาศเพื่อให้ข้อมูลพื้นฐานที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงนโยบายด้านการดูแล สุขภาพบุคลากรเพื่อให้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของบุคลากรในโรงพยาบาลเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรของโรงพยาบาลมีสุขภาพอนามัยที่ดีเหมาะสมกับการปฏิบัติงานทำให้การบริการมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ช่วยลดค่าใช้จ่ายของโรงพยาบาลในด้านการรักษาพยาบาลให้แก่บุคลากรที่เกิดการเจ็บป่วยหรือติดเชื่อจากการปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรในโรงพยาบาลลำปลายมาศ
2. เพื่อศึกษาสถานะสุขภาพของบุคลากร

ในโรงพยาบาลลำปลายมาศ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การดูแลสุขภาพบุคลากร หมายถึง กิจกรรมการดูแลสุขภาพอนามัยที่บุคลากรกระทำต่อตนเองหรือได้รับจากโรงพยาบาล

บุคลากรในโรงพยาบาล หมายถึง บุคลากรทั้งชายและหญิงที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล พนักงานช่วยพยาบาลและเจ้าหน้าที่อื่นๆ ที่ปฏิบัติงานทั้งในสนามและตึกผู้ป่วย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้คือ บุคลากรในโรงพยาบาล ลำปลายมาศ จำนวน 213 คน ระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลตั้งแต่ สิงหาคม 2547 - กันยายน 2547

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

รายละเอียดของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นแบบบันทึกข้อมูลที่ผู้ศึกษาประยุกต์จากแบบบันทึกสุขภาพของบุคลากรโรงพยาบาลลำปลายมาศ ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานทางสุขภาพ ข้อมูลพฤติกรรมด้านสุขภาพ ข้อมูลการตรวจสุขภาพประจำปี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษารวบรวมแบบสอบถาม และคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์และถูกต้องมาลงรหัส เตรียมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows version 10.0 โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่

1. ข้อมูลทั่วไปของบุคลากร ได้แก่ อายุ เพศ ตำแหน่งหน้าที่งานที่ปฏิบัติ วิเคราะห์ด้วยสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. พฤติกรรมด้านสุขภาพและสถานะสุขภาพ วิเคราะห์ด้วยสถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) สถิติวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านสุขภาพกับข้อมูลส่วนบุคคล ใช้สถิติ T - test และ F - test

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องสถานะสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลลำปลายมาศในครั้งนี้ ผู้ศึกษาสรุปผลการศึกษาได้เป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไป
2. พฤติกรรมสุขภาพ
3. สถานะสุขภาพ

ข้อมูลทั่วไป

บุคลากรโรงพยาบาลลำปลายมาศที่บันทึกข้อมูลครบถ้วน ชัดเจน สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ในครั้งนี้ จำนวน 213 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศ หญิง จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 73.7 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี และ อายุ 30 - 39 ปี เท่ากัน จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 33.8 มีสถานภาพสมรส จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 62.4 เป็นพยาบาล จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 จบการศึกษาในระดับอนุปริญญา จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 39.9 ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	56	26.3
หญิง	157	73.7
อายุ		
< 30 ปี	72	33.8
30 - 39 ปี	72	33.8
40 - 49 ปี	60	28.2
50 - 59 ปี	9	4.2
Mean = 35.11 SD= 8.54 Min=19 Max = 59		
สถานภาพสมรส		
สมรส	133	62.4
โสด	63	29.6
ม่าย/หย่า/แยก	17	8.0
ตำแหน่ง		
แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชฯ	15	7.0
พยาบาล	67	31.5
นักวิชาการ	5	2.3
เจ้าหน้าที่พนักงานอื่นๆ	23	10.8
ลูกจ้างอื่นๆ	103	48.4
การศึกษา		
มัธยม	48	22.5
อนุปริญญา	85	39.9
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	80	37.6

พฤติกรรมด้านสุขภาพของบุคลากร

พฤติกรรมด้านสุขภาพของบุคลากรพบว่า การสูบบุหรี่ มีผู้สูบบุหรี่ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 94 คน คิดเป็นร้อยละ 44.1 ไม่มีการออกกำลังกาย 97 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมด้านสุขภาพของบุคลากร

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
การสูบบุหรี่		
ไม่เคยสูบบุหรี่	195	91.5
สูบบุหรี่	18	8.5
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์		
ไม่ดื่ม	119	55.9
ดื่ม	94	44.1
การออกกำลังกาย		
ไม่มีการออกกำลังกาย	97	45.5
น้อยกว่าสัปดาห์ละ 2 ครั้ง	89	41.8
ทำเป็นประจำ	27	12.7

การบริโภคอาหารของบุคลากร

ด้านพฤติกรรมการบริโภคอาหารพบว่า การบริโภคเป็นประจำวันละ 1 ครั้ง สูงสุด ได้แก่ บริโภคผัก จำนวน 143 คน คิดเป็น ร้อยละ 67.1 บริโภคน้ำมันพืช จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 43.2 บริโภคผลไม้ จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 ส่วนอาหารที่บริโภคนานๆ ครั้ง ได้แก่ เนื้อสัตว์เนื้อมีไขมันสูง จำนวน 179 คิดเป็น ร้อยละ 84.0 น้ำมันจากสัตว์ จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 64.8 ข้าวกล้อง จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 50.7 ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการบริโภคอาหารของบุคลากร

รายการที่บริโภค	ความถี่ในการบริโภค			
	นาน ๆ ครั้ง	สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	สัปดาห์ละ 2-5 ครั้ง	วันละ 1 ครั้ง
ผัก	20(9.4)	7(3.3)	43(20.2)	143(67.1)
ผลไม้	22(10.3)	28(13.1)	86(40.4)	77(36.2)
ข้าวกล้อง	108(50.7)	38(17.8)	40(18.8)	27(12.7)
ไข่	24(11.3)	61(28.6)	100(46.9)	28(13.1)
สัตว์ปีก	31(14.5)	67(31.5)	90(42.3)	25(11.7)
เนื้อสัตว์/ปลาที่ไม่สุก	179(84.0)	21(9.9)	9(4.2)	4(1.9)
ปลา	25(11.7)	42(19.7)	112(52.6)	34(16.0)
น้ำมันพืช	21(9.9)	17(8.0)	83(39.0)	92(43.2)
ทอด/ผัด	27(12.7)	33(15.5)	83(39.0)	70(32.9)
ของหวาน	50(23.5)	43(20.2)	73(34.3)	47(22.1)
ของขบเคี้ยว	66(31.0)	49(23.0)	59(27.7)	39(18.3)
นม	93(43.7)	40(18.8)	37(17.4)	43(20.2)
ชา/กาแฟ	106(49.8)	21(9.9)	22(10.3)	64(30.0)
น้ำมันจากสัตว์	138(64.8)	40(18.8)	28(13.1)	7(3.3)

การดูแลสุขภาพ

ด้านการดูแลสุขภาพ พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่ ตรวจวัดความดันในรอบ 1 ปี จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 91.5 แปร่งฟันวันละ 2 ครั้ง จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 69.0 ใช้ไหมขัดฟันเป็นประจำ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7 มีการนอนหลับน้อยกว่า 6 ชั่วโมงต่อวัน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 20.2 และมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละการดูแลสุขภาพ

พฤติกรรมทางด้านสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
การวัดความดัน		
ไม่เคยตรวจ	10	4.7
ตรวจใน 1 ปี	195	91.5
นานกว่า 1 ปี	8	3.8
การแปรงฟัน (ใน 1 วัน)		
น้อยกว่า 2 ครั้ง	23	10.8
2 ครั้ง	147	69.0
ทุกครั้งหลังรับประทานอาหาร	43	20.2
การใช้ไหมขัดฟัน		
ไม่เคยใช้	98	46.0
ใช้บางครั้ง	88	41.3
ใช้ประจำ	27	12.7
การพักผ่อน		
น้อยกว่า 6 ชม.	43	20.2
6 - 8 ชม.	165	77.5
มากกว่า 8 ชม.	5	2.3
พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ		
ไม่มี	209	98.1
มี	4	1.9

การวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับพฤติกรรมด้านสุขภาพ

ปัจจัยส่วนบุคคลที่นำมาวิเคราะห์ครั้งนี้ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง สถานภาพสมรส ผลการศึกษา พบว่า เพศ อายุ ตำแหน่ง สถานภาพสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านสุขภาพ

ผลการตรวจสุขภาพประจำปี

การตรวจร่างกายของบุคลากรในโรงพยาบาลลำปลายมาศ เป็นการตรวจตามความสมัครใจหรือภายใต้การวินิจฉัยของแพทย์ ประกอบไปด้วย การตรวจร่างกาย การตรวจเลือด ปัสสาวะ ฉายภาพรังสีทรวงอก และอื่นๆ จากกลุ่มตัวอย่าง 213 คน มีบุคลากรเข้ารับการตรวจร่างกายทั้งสิ้น 159 คน คิดเป็นร้อยละ 74.6 ปรากฏผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาพรังสีทรวงอก

จำนวนบุคลากรทั้งหมดที่เข้ารับการฉายภาพรังสี ทรวงอก 118 คน ผลการวินิจฉัย ผิดปกติ จำนวน 8 คน คิดเป็น ร้อยละ 6.8 ของผู้รับการฉายภาพรังสี ทรวงอก ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผลการตรวจภาพรังสีทรวงอก

ภาพรังสีทรวงอก	จำนวน	ร้อยละ
ปกติ	110	93.2
ผิดปกติ	8	6.8

การตรวจทางห้องปฏิบัติการ

ผลการตรวจปัสสาวะและเลือด เมื่อเปรียบเทียบกับรายการตรวจกับค่ามาตรฐานโดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีผลการตรวจอยู่ในช่วงชั้นของค่ามาตรฐานเรียกว่ากลุ่มปกติ กลุ่มที่มีผลการตรวจผิดไปจากค่ามาตรฐานเล็กน้อยสมควรได้รับคำแนะนำในการปฏิบัติตัวเรียกว่ากลุ่มผิดปกติเล็กน้อย และกลุ่มที่มีผลการตรวจผิดไปจากค่ามาตรฐานมาก สมควรได้รับการวินิจฉัยและหรือรักษาต่อ เรียกว่ากลุ่มผิดปกติมาก พบว่าผลการตรวจที่มีค่าผิดปกติมาก สูงสุดได้แก่ ผลการตรวจปัสสาวะ (UA) จำนวน 14 คน รองลงมาได้แก่ ผลการตรวจการทำงานของตับ (LFT) จำนวน 4 คน และผลการตรวจไขมันในเลือด (Blood cholesterol) จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 5.2 และ 5.1 ของผู้เข้ารับการตรวจทางห้องปฏิบัติการแต่ละรายการ ตามลำดับ และตรวจพบการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี (HbsAg) 3 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-7

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ

รายการตรวจ	จำนวน ที่ตรวจ	ปกติ (ร้อยละ)	ผิดปกติเล็กน้อย (ร้อยละ)	ผิดปกติมาก (ร้อยละ)
ตรวจนับเม็ดเลือด (CBC)	159	106(66.7)	50(31.4)	3(1.9)
ตรวจปัสสาวะ (UA)	159	114(71.7)	31(19.5)	14(8.8)
ตรวจการทำงานของไต (BUN,Cr)	66	66(100)	0	0
กรดยูริกในเลือด (Uric acid)	62	59(95.2)	2(3.2)	1(1.6)
การทำงานของตับ (LFT)	77	73(94.8)	0	4(5.2)
น้ำตาลในเลือด (FBS)	120	117(97.5)	0	3(2.5)
ไขมันในเลือด (Blood cholesterol)	79	52(65.8)	23(29.1)	4(5.1)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ

รายการตรวจ	จำนวนที่ตรวจ	ปกติ(ร้อยละ)	ผิดปกติ(ร้อยละ)
การติดเชื้อเอดส์ (Anti HIV)	3	3(100)	0
การติดเชื้อซิฟิลิส (VDRL)	2	2(100)	0
การติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี (HbsAg)	27	24(88.9)	3 (11.1)

สถานะสุขภาพ

เมื่อนำผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการและการตรวจร่างกายของบุคลากรทั้ง 159 คนมา วิจัยเบื้องต้นโดยแพทย์ พบว่า บุคลากรในโรงพยาบาลลำปลายมาศ มีสถานะสุขภาพปกติ จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 32.1 ผิดปกติเล็กน้อยจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 35.2 ผิดปกติสมควรได้รับการวินิจฉัยและหรือรักษาต่อจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7 ดังรายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละ ของสถานะสุขภาพของบุคลากรในโรงพยาบาลลำปลายมาศ

สถานะสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ปกติ	51	32.1
ผิดปกติเล็กน้อย	56	35.2
ผิดปกติสมควรได้รับการวินิจฉัยและหรือรักษาต่อ	52	32.7

จำนวนและร้อยละของโรคหรืออาการผิดปกติ ที่สมควรได้รับการวินิจฉัยและหรือรักษาต่อ

จากผู้ที่มีอาการผิดปกติสมควรได้รับการวินิจฉัยและหรือรักษาต่อ จำนวน 52 คน เมื่อจำแนกรายโรค (บางคนมีโรคมากกว่า 1 โรค) พบว่า ทางเดินปัสสาวะอักเสบ (UTI) จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 ความดันโลหิตสูง (HT) 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.1 มีไขมันในเลือดสูง (Hypercholesterolemia) และสงสัยวัณโรคปอด (R/O Pulmonary Tuberculosis) จำนวน 4 คน เท่ากันคิดเป็นร้อยละ 2.5 ของกลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปี ดังรายละเอียดในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของโรคที่ผิดปกติสมควรได้รับการวินิจฉัยและหรือรักษาต่อ

ลำดับที่	โรคหรืออาการผิดปกติ	จำนวน	ร้อยละ
1	ไขมันในเลือดสูง (Hypercholesterolemia)	4	2.5
2	ทางเดินปัสสาวะอักเสบ (UTI)	12	7.5
3	ความดันโลหิตสูง (HT)	5	3.1
4	เบาหวาน (DM)	3	1.9
5	สงสัยวัณโรคปอด (R/O Pulmonary Tuberculosis)	4	2.5
6	ไวรัสตับอักเสบบี (HbsAg)	3	1.9
7	อื่นๆ	25	15.7

สรุปผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป

บุคลากรโรงพยาบาลลำปลายมาศที่บันทึกข้อมูลครบถ้วน ชัดเจน สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ ในครั้งนี้ จำนวน 213 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศ หญิง ร้อยละ 73.7 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี และ อายุ 30 - 39 ปี เท่ากัน ร้อยละ 33.8 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 62.4 ปฏิบัติงานในตำแหน่งพยาบาล ร้อยละ 31.5 จบการศึกษาในระดับอนุปริญญา ร้อยละ 39.9

พฤติกรรมด้านสุขภาพของบุคลากร

พฤติกรรมด้านสุขภาพของบุคลากรพบว่า การสูบบุหรี่ มีผู้สูบบุหรี่ ร้อยละ 8.5 ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 44.1 ไม่มีการออกกำลังกาย ร้อยละ 45.5

การบริโภคอาหารของบุคลากร

ด้านพฤติกรรมการบริโภคอาหารพบว่า การบริโภคเป็นประจำวันละ 1 ครั้ง สูงสุด ได้แก่ บริโภคผักร้อยละ 67.1 บริโภคน้ำมันพืช ร้อยละ 43.2 บริโภคผลไม้ ร้อยละ 36.2 ส่วนอาหารที่ บริโภคนานๆ ครั้ง ได้แก่ เนื้อสัตว์เนื้อปลาที่ปรุงไม่สุก ร้อยละ 84.0 น้ำมันจากสัตว์ จำนวน 138 คน ร้อยละ 64.8 ข้าวกล้อง จำนวน 108 คน ร้อยละ 50.7

การดูแลสุขภาพ

ด้านการดูแลสุขภาพ พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่ ตรวจวัดความดันในรอบ 1 ปี ร้อยละ 91.5 แปร่งฟันวันละ 2 ครั้ง ร้อยละ 69.0 ใช้ไหมขัดฟันเป็นประจำ ร้อยละ 12.7 มีการนอนหลับน้อยกว่า 6 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 20.2 และมี พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ร้อยละ 1.9

การวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมด้านสุขภาพ

ปัจจัยส่วนบุคคลที่นำมาวิเคราะห์ครั้งนี้ ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง สถานภาพสมรส ผลการศึกษา พบว่า เพศ อายุ ตำแหน่ง สถานภาพสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านสุขภาพ

ผลการตรวจสุขภาพประจำปี

การตรวจสุขภาพของบุคลากรใน โรงพยาบาลลำปลายมาศ เป็นการตรวจตามความ สมัครใจหรือภายใต้การวินิจฉัยของแพทย์ ประกอบไปด้วยการตรวจร่างกาย การตรวจเลือด ปัสสาวะ ฉายภาพรังสีทรวงอกและอื่นๆ โดยมี บุคลากรทั้งสิ้น 159 คน เข้ารับการตรวจร่างกาย คิดเป็นร้อยละ 74.6 ปรากฏผลการตรวจร่างกาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาพรังสีทรวงอก

จำนวนบุคลากรทั้งหมดที่เข้ารับการฉาย ภาพรังสีทรวงอก 118 คน ผลการวินิจฉัย ผิดปกติ จำนวน 8 คน คิดเป็น ร้อยละ 6.8

การตรวจทางห้องปฏิบัติการ

ผลการตรวจปัสสาวะและเลือด เมื่อ เปรียบเทียบรายการตรวจกับค่ามาตรฐานโดย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม พบว่าผลการตรวจที่มีค่า ผิดปกติมาก สูงสุดได้แก่ ผลการตรวจปัสสาวะ (UA) รองลงมาได้แก่ ผลการตรวจการทำงานของตับ (LFT) และ ผลการตรวจไขมันในเลือด (Blood cholesterol) คิดเป็นร้อยละ 8.8 5.2 และ 5.1 ของผู้เข้ารับการตรวจ

สถานะสุขภาพ

เมื่อนำผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ และการตรวจร่างกายของบุคลากรทั้ง 159 คน มาวินิจฉัยเบื้องต้นโดยแพทย์ พบว่า บุคลากร

ในโรงพยาบาลลำปลายมาศ มีสถานะสุขภาพปกติ ร้อยละ 32.1 ผิดปกติเล็กน้อย ร้อยละ 35.2 ผิดปกติสมควรได้รับการวินิจฉัยและหรือรักษาต่อ ร้อยละ 32.7

จำนวนและร้อยละของโรคที่ผิดปกติสมควรได้รับการวินิจฉัยและหรือรักษาต่อ

จากผู้ที่มีการผิดปกติสมควรได้รับการวินิจฉัยและหรือรักษาต่อ จำนวน 52 ราย เมื่อจำแนกรายโรค พบว่า ทางเดินปัสสาวะอักเสบ (UTI) ร้อยละ 7.5 ความดันโลหิตสูง (HT) ร้อยละ 3.1 มีไขมันในเลือดสูง (Hypercholesterolemia) และสงสัยวัณโรคปอด (R/O Pulmonary Tuberculosis) เท่ากันร้อยละ 2.5

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า บุคลากรในโรงพยาบาลลำปลายมาศมีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสมหลายอย่าง โดยปัญหาสำคัญที่พบได้แก่ การขาดการออกกำลังกายซึ่งพบมากถึงร้อยละ 45.5 และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พบมากถึง ร้อยละ 44.1 ในส่วนของการบริโภคอาหารนั้น อาหารที่มีการบริโภคบ่อย (อย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง) เป็นอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ ได้แก่ ผักร้อยละ 67.1 น้ำมันพืช ร้อยละ 43.2 และผลไม้ ร้อยละ 36.2 ส่วนอาหารที่เป็นโทษต่อสุขภาพ มีการบริโภคในอัตราที่ต่ำ (นาน ๆ ครั้ง) ได้แก่ เนื้อสัตว์หรือเนื้อที่ปรุงไม่สุกร้อยละ 84.0

น้ำมันจากสัตว์ ร้อยละ 64.8 ชา/กาแฟ ร้อยละ 49.8 ทั้งนี้เป็นไปได้ว่า บุคลากรของโรงพยาบาลมีความรู้ด้านโภชนาการทำให้มีผลต่อพฤติกรรม การบริโภค ด้านการดูแลสุขภาพพบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจ ได้แก่ การแปรงฟัน พบว่าการแปรงฟันน้อยกว่า 2 ครั้งต่อวันร้อยละ 10.8 ซึ่งบุคลากรในโรงพยาบาลควรมีพฤติกรรมด้านทันตสุขภาพที่ดีกว่านี้ พบการพักผ่อนน้อยกว่า 6 ชั่วโมงต่อวันร้อยละ 20.2 ซึ่งอาจเกิดจากการที่บุคลากรต้องขึ้นทำงานล่วงเวลา ด้านพฤติกรรมเรื่องทางเพศ พบว่ามีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ร้อยละ 4 แม้จะพบไม่มาก แต่ในสถานการณ์ที่มีการระบาดของโรคเอดส์และไวรัสตับอักเสบบี ถ้าบุคลากรได้รับเชือดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อตำแหน่งหน้าที่ สุขภาพ และสังคมของบุคลากรอย่างมาก นอกจากนี้ยังอาจแพร่เชื้อไปสู่ผู้ป่วยหรือผู้ร่วมงานได้

สถานะสุขภาพ พบว่ามีบุคลากรที่ตรวจพบว่าผิดปกติ สมควรได้รับการวินิจฉัยและหรือรักษาต่อร้อยละ 32.7 เป็นทางเดินปัสสาวะอักเสบพบร้อยละ 7.5 ความดันโลหิตสูง ร้อยละ 3.1 ไขมันในเลือดสูง ร้อยละ 2.5 สงสัยเป็นวัณโรคปอด ร้อยละ 2.5 เบาหวาน ร้อยละ 1.9 ไวรัสตับอักเสบบี ร้อยละ 1.9 และ อื่น ๆ ร้อยละ 15.7 และเนื่องจากการตรวจสุขภาพของบุคลากรเป็นการตรวจสุขภาพโดยความสมัครใจ จึงมีผู้เข้ารับการตรวจไม่ครบถ้วน นอกจากนี้การตรวจทางห้องปฏิบัติการยังถูกกฎระเบียบราชการ

บังคับเรื่องการเบิกจ่าย ทำให้การตรวจทางห้องปฏิบัติการไม่ครอบคลุมโรคที่น่าจะเกิดกับบุคลากรจากผลการตรวจที่ได้ พบโรคติดต่อสำคัญ คือ ไวรัสตับอักเสบบี ร้อยละ 1.9 ซึ่งน่าจะมีมากกว่านี้ เพราะมีผู้เข้ารับการตรวจหาโรคนี้เพียง 27 คน และมีบุคลากรที่ได้รับการวินิจฉัยเบื้องต้นสงสัยป่วยเป็นวัณโรคปอด ร้อยละ 2.5 โดยวินิจฉัยจากการฉายภาพรังสีที่เข้าได้กับโรคดังกล่าว แต่ยังไม่ได้รับการตรวจยืนยัน เนื่องจากการตรวจหาการติดเชื้อโดยการฉายภาพรังสีทรวงอกมีความไวต่ำ ทำให้พบอัตราการติดเชื้อต่ำ ทั้งนี้จากผลการศึกษาอัตราการติดเชื้อวัณโรคในโรงพยาบาลอุทุมพรพิสัย จากการทดสอบโดยน้ำยาทูเบอร์คูลิน เท่ากับร้อยละ 47.37² สูงกว่าประชากรไทย ซึ่งมีอัตราการติดเชื้อวัณโรคเฉลี่ยทุกหมวดอายุร้อยละ 40.63⁽³⁾

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

เนื่องจากผู้ศึกษายังไม่พบว่ามีการศึกษาถึงพฤติกรรมด้านสุขภาพและสถานะสุขภาพของบุคลากรในโรงพยาบาลจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. โรงพยาบาลควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบดูแลงานสุขภาพบุคลากรโดยตรงและชัดเจน เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง
2. จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าบุคลากรในโรงพยาบาลป่วยด้วยโรคติดต่อที่สำคัญ ได้แก่

สงสัยวัณโรคปอด และไวรัสตับอักเสบบี ซึ่งโรคเหล่านี้สามารถติดต่อไปยังผู้ร่วมงานและผู้มารับบริการได้ ดังนั้น คณะกรรมการบริหารโรงพยาบาลลำปลายมาศ ควรหามาตรการเชิงรุกในการค้นหาโรคติดต่อชนิดอื่นๆ ให้ครอบคลุมบุคลากรทุกคนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค

3. ควรหามาตรการในการส่งเสริมพฤติกรรมด้านสุขภาพของเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะการออกกำลังกายและการบริโภคอาหาร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการเกิดโรคไขมันในโลหิตสูง เบาหวานและความดันโลหิตสูงที่พบว่าบุคลากรของโรงพยาบาลมีอาการป่วยด้วยโรคดังกล่าวและควรหามาตรการในการส่งเสริมให้บุคลากรลดละเลิกสารเสพติด โดยเฉพาะเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์

เอกสารอ้างอิง

1. Centers for Disease Control and Prevention. (1993). HIV/AIDS Surveillance Report, 5(3), 13.
2. ธนศักดิ์ จันทร์สนธิศรี. การติดเชื้อวัณโรคของบุคลากรในโรงพยาบาลอุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ปี พ.ศ. 2547. วารสารศรีสะเกษ สุรินทร์บุรีรัมย์ 2002, 17 57-67.
3. กองควบคุมวัณโรค. รายงานระบาดวิทยาของวัณโรคในประเทศไทย อัตราการติดเชื้อวัณโรคในประชากรทุกหมวดอายุ พ.ศ. 2520.